

GIMCANA MITOLÒGICA

AL MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA

Dossier preparat per la professora Margalida Capellà

*IES Cristòfol Ferrer, de Premià de Mar
(publicat en el núm. 32 de la revista AURIGA)*

Alumna/e:

Curs:

— 1a prova —

1.- A les sales de la cultura baleàrica, has de localitzar en una vitrina una petita estatueta de _____ que representa un guerrer nu. Es va trobar a Son Gelabert de Dalt (Sineu, Mallorca) i els seus trets clàssics permeten datar-la pels volts del 450 aC. Aquesta estatueta d'un guerrer _____, amb un _____ al cap, té els dos peus a terra carregant el pes del cos sobre la _____ dreta. Amb quin déu grec l'identificaries? _____ Quin nom rep aquest déu en llatí? _____ De què és déu? _____.

2.- A la mateixa sala de cultura postalaiòtica balear, has de localitzar en una altra vitrina una petita escultura femenina situada sobre un petit altaret. Aquesta imatge d'època romana (segles I-II), trobada a Cal Traginer, a les salines de Santanyí a Mallorca, representa la dea de la guerra i de l'habilitat manual. Es tracta, doncs, de la dea _____ (en grec, _____). Té el _____ cobert amb una túnica i amb un mantell, i porta un _____ al cap. Per quin atribut l'has identificada? _____

3.- Altres peces que evocuen la mitologia clàssica en les sales dedicades a les troballes de les Balears són:

•

•

— 2a prova —

1.- A les sales XIV, XV i XVI, s'exposen materials procedents de les excavacions dutes a terme a la colònia grecoromana d'Empúries. Hi ha exposades ceràmiques de Calcis i de Corint. Les ceràmiques gregues amb la seva decoració pintada amb escenes de la mitologia impressionaven els ibers. A la segona vitrina, hi ha una cília de figures negres amb la representació de dos combatents que lluiten aferrissadament i van armats amb _____, _____ i _____. Aquests dos guerrers podrien ésser els dos grans protagonistes de la *Ilíada* d'Homer: _____, fill de Tetis i Peleu, i _____, fill de Príam i Hècuba, germà de Paris.

2.- A la vitrina següent, hi ha una estamne _____, de figures _____, la pintura de la qual és atribuïda al pintor de Providence (460 aC.). En una cara, de la seva panxa hi ha representada la mort d'_____, fill de Príam, per Aquil·les en presència de la dea _____ i a l'altra cara, Apol·lo, Dionís, Hermes, Hera i Tetis.

3.- A la vitrina n. 4, hi ha uns petits flascons per guardar-hi els perfums, anomenats lècitos. N'observes algun que tingui una decoració mitològica? _____ Què hi veus representat? _____

4.- A les sales dedicades a Empúries, podem contemplar una altra cília de figures negres (de finals del segle VI aC.), el fons de la qual està decorat amb la representació de la _____. Hi dona a llum la dea _____, armada amb casc, _____ i escut, intervenint en la lluita de _____ guerrers, dos gegants, sota els peus dels quals hi ha un espai separat per tres bandes amb la representació estilitzada de _____ peixos.

Aquests dos guerrers podrien ésser també Hèctor i Aquil·les si fem cas a Homer, perquè a la *Ilíada* XXII, 269-272 (trad. J. Alberich), llegim:

"Ara més que mai cal que siguis un combatent valent i esforçat. Ja no tens escapatòria. Aviat Pal·las Atena t'abatrà amb la meva llança. Ara pagaràs totes les penes dels meus companys que tu has matat enfurismat amb la pica".

- a) Qui parla? _____
- b) Quin dels dos guerrers protegia Pal.las Atena? _____
Per què? _____
- c) Quin dels dos guerrers serà abatut per l'altre amb l'ajut diví? _____
- d) Com es deia el company més estimat d'Aquil.les mort per Hèctor? _____

5.- Exosat en una altra vitrina veuràs el dors d'un mirall de bronze fet a la manera etrusca, però amb temàtica grega. Quin tema de la mitologia hi ha gravat? _____
_____. Creus que és una bona temàtica per a un mirall de mà? _____; per què? _____

Els personatges que veiem al dors del mirall del judici de Paris són:

- a la nostra esquerra, _____, assegut davant les _____ dees en el moment de decidir quina de les tres se'n porta la _____ d'or, símbol de _____.
- _____ (en llatí, _____), amb el cos pràcticament _____.
- _____ (en llatí, _____), amb el _____ ben cobert.
- _____ (en llatí, _____), armada amb la _____ i el _____, i amb el cap de la medusa al _____.

A quina dea Paris concedí la poma de la Discòrdia? _____ A canvi de què? _____ Què provocà la tria de Paris? _____

6.- *Empòrion* vol dir mercat i, efectivament, aquesta colònia va esdevenir una important ciutat comercial que encunyava la seva pròpia moneda. Com pots observar a la vitrina n. 5, la dracma emporitana era d'argent i portava gravat el cap d'una _____ en una cara i a l'altra un cavall alat o _____, a més de les inicials E M.

A la vitrina n. 7, a l'últim estant, hi veiem un pebeter o timateri que servia per a _____ i té forma de _____, dea de l'agricultura. Quin atribut l'identifica? _____

7.- A les sales d'Empúries, quines altres peces mitològiques has observat?

•

— 3a prova —

1.- A la sala XXI, trepitjaràs un bell mosaic policrom del segle _____, trobat el 1876 a la vil.la romana de _____(Girona). Al centre hi veus l'heroi _____ muntat dalt del cavall alat _____ mentre lluita contra l'esgarrifosa _____, monstre amb cos de _____ amb dos caps, un de _____ i un altre de _____, amb la cua acabada en _____. Exhala _____ per la boca. Aquest mite de Bel.lerofontes, el cavall Pegas i la Quimera a quina llegenda et recorda?

Els objectes exposats a les vitrines d'aquesta sala són bronzes hel.lenístics i romans. Identifica'n, almenys, tres:

-
-
-

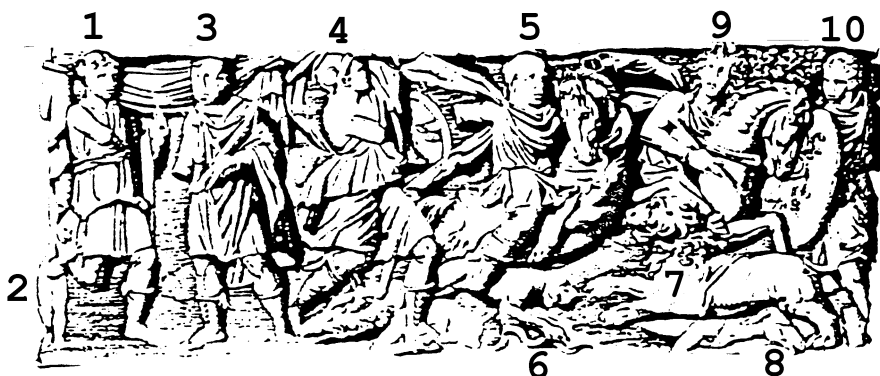
2.- La decoració de la sala XXII, de planta circular, reproduïx les pintures de la casa el "Centenari" de _____, així com la figura de bronze que corona la _____ i que representa un _____ amb un bot de vi. Els faunes són els equivalents als _____ hel.lènics. Per quin atribut l'has reconegut? _____

3.- A la sala central del Museu, en el centre de l'hexàgon, hi pots contemplar una estàtua de grandària una mica més _____ que la natural, feta de _____ del Pentèlic (muntanya de l'Àtica, a Grècia). L'escultura està formada de dues parts: el bust, que va ser trobat el 1909 a la cisterna que hi ha davant de l'Asclepièon a la neàpolis d'_____, i la resta del cos que va ser trobat a pocs metres d'aquell. Després aparegueren els seus atributs, una _____ i els fragments del bàcul, i els fragments dels _____, que pots contemplar en una vitrina propera a l'estàtua. Quin déu representa aquesta estàtua? _____ Quin nom rebia en llatí? _____. Asclepi, fill d'_____ i de la nimfa Coronis, era el déu grec de la _____, capaç de ressuscitar _____;

però _____, irriat per això, el va matar amb un _____.

— 4a prova —

1.- Al primer pis, podràs observar entre les restes arqueològiques de la Bàrcino romana un parell de sarcòfags de _____. El primer dels quals és una obra importada, de l'època dels Severus (segle IV), i representa escenes d'una _____. D'esquerra a dreta, hi veiem diverses figures vestides amb indumentària de caça: (1) la dea caçadora Diana (en grec, _____) amb un geni petit (2); la segona amb un mantell potser és un emperador (3); la Virtut (4), imatge simbòlica del difunt, s'alça al costat d'un genet a cavall (5), atacat per un _____ (7) que és repel·lit per un _____ (6); sota el cavall hi ha un senglar i un cavall morts (8); i per acabar un altre _____ (9) i un peó (10). L'escena lateral esquerra representa el caçador _____ la protecció

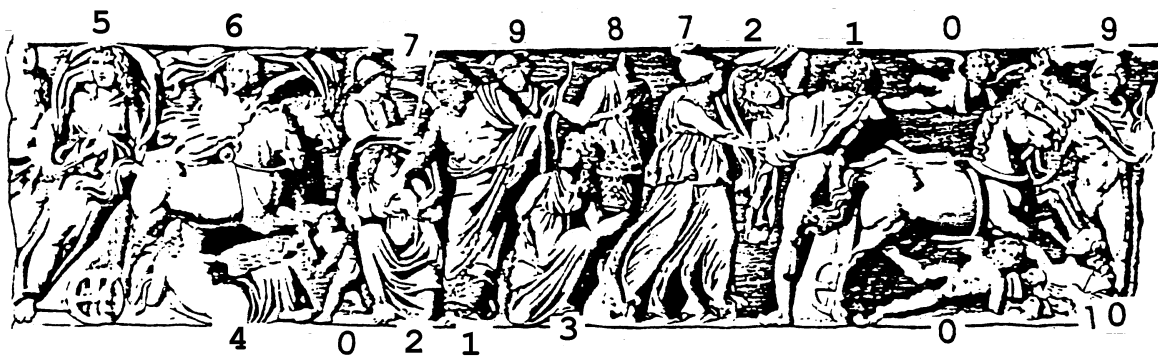
de la dea _____ abans de sortir a caçar, i al costat dret, la recollida de les percaeries.

2.- De quina època és l'altre sarcòfag també importat que en la seva cara frontal hi ha representades tres escenes que fan referència al mite de Prosèrpina? _____. De quin material està fet? _____. Quin nom rep en grec Prosèrpina? _____. Qui foren els seus pares? _____ (en grec, _____) i _____ (en grec, _____) Qui la raptà? _____ (en grec, _____) On se l'emportà? _____ Quan

Prosèrpina viu amb el seu marit? _____ I quan amb la seva mare? _____ Què explicaria aquest fet mític? _____ Què simbolitza el rapte de Prosèrpina per Hades? _____ Creus que és adient per a decorar un sarcòfag? _____

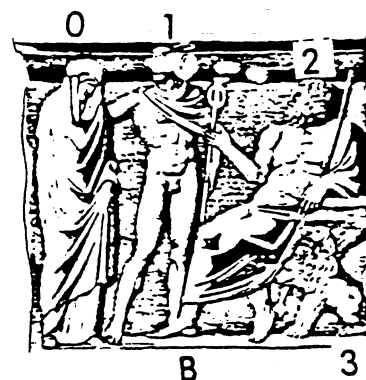
Identifica els personatges del sarcòfag de Prosèrpina:

☐ Plutó	☐ Minerva	☐ Leucipe
☐ Prosèrpina	☐ Cupido	☐ Mercuri
☐ Tel.lus (Terra)	☐ Ceres	☐ Caligi (fosc)
☐ Diana	☐ Les portes de l'Hades	

Al costat lateral esquerre del sarcòfag de Prosèrpina, hi trobem una representació d'un _____ amb un gos al costat d'un _____ pasturant _____

Què simbolitza l'escena lateral dreta (B) del sarcòfag?

Identifica els personatges que hi són representats:

0. _____
1. _____ (en grec, _____), en qualitat de déu *psicopompos* o conductor d'_____.
2. _____

3. _____

3.- Quina figura de la mitologia es troba molt sovint decorant monuments funeraris a la Barcelona romana? _____ Per què?
_____ Cita'n algun exemple:

4.-Una gran _____ de pedra calcària, procedent de Santa Eulàlia de Provençana (Hospitalet de Llobregat) devia formar part d'una vïlla senyorial romana per provocar _____.

Quin poder tenia la Medusa en el mite? _____

Quin heroi la matà? _____

Dibuixa-la.

— 5a prova —

1.- Tot pujant al segon pis, a mà _____, trobaràs encastat a la paret un mosaic romà policrom de fines tesselles, trobat al subsòl de l'antic convent de l'Ensenyança. L'emblema d'aquest mosaic del segle III-IV, segurament basat en una obra pictòrica hel·lenística, té la representació de _____.
Descriu com són: _____
Com estan col·locades? _____ Què porten a la mà dues d'elles? _____ i què creus que simbolitza? _____

2.- Al segon pis, també hi podràs observar l'estàtua monumental del déu Príap. Què li manca? _____ On fou trobada? _____ Com era venerat a l'antiguitat? _____ Fes-ne una descripció: _____

3.- Quin element mitològic has trobat més sovint en les sales del Museu?

4.- I per acabar, respon breument què t'ha semblat la visita al Museu d'Arqueologia de Catalunya.